

KATARZYNA ŁOBAZA

kierunek wiodący: pedagogika

tutor: dr hab. Witold Jakubowski prof. nadzw. UWrocław

Instytut Pedagogiki

Uniwersytet Wrocławski

Zróznicowane i niedookreślone funkcje animatorów społeczno-kulturalnych

Abstract

On the Variety and Nebularity of the Functions Performed by the Animators of Culture

The field of cultural management is gaining more and more attention in academic discourse, but as a field of research it still remains mostly unexplored. It can be located somewhere between pedagogy, cultural studies and culture anthropology. It is based on the process of animation which is distinguished by complex cultural and social contexts. The essence of animation has its source domain in France. It has been triggered by social rebellions and it stems from the idea of emancipation. People have wished to change their cultural embeddings and wanted to overcome their cultural barriers. Therefore, the notion of emancipation is a very important issue while discussing the beginnings of the cultural animation. Nowadays it is quite problematic to determine the scope and range of social animation. The whole process of animation touches almost every aspect of life. Animators of culture serve many important social functions, but apparently there is no agreement on the exact extent of their responsibilities. This short paper attempts to present the essential aspects of theory and practice concerning the notion of social animation and especially the functions of the animators of culture.

Keywords: animation of culture, social animation, animators of culture

Animacja społeczno-kulturalna jest od około 20-30 lat częstym tematem refleksji badaczy kultury. Przez ten stosunkowo niedługi czas, animacja została przetworzona i podporządkowana naszej rodzimej sytuacji społeczno-kulturowej. Nie da się bowiem rozpatrywać zjawisk funkcjonujących w rzeczywistości, bez dostrzeżenia jej tła historyczno-gospodarczego. W Polsce na przełomie XX i XXI wieku nastąpiła zmiana społeczno-polityczna – przekształcił się ustrój, a co za tym idzie, oprócz szerokich zmian społecznych, zdezaktualizowały się również postawy i zasady dotyczące upowszechniania kultury i dyrektywnych spo-

sobów partycypacji w niej. Nakaz wprowadzania odgórnie narzuconego, prawidłowego wzoru uczestnictwa w kulturze PRL-u, ewoluował przyjmując zdecydowanie bardziej zróżnicowane i dobrowolne formy, po roku 1989. Między innymi na tym podłożu wyrastała w Polsce animacja społeczno-kulturalna, którą określić można m.in. sposobem na bardziej aktywne, samorodne i nienarzucone możliwości partycypacji kulturalnej. Animacja, jako stosunkowo młoda dziedzina doczekała się już wielu traktujących o niej publikacji (por. np. Jedlewska 2001, Kargul 2012). Niejednokrotnie jednak inne jest jej postrzeganie przez teoretyków i praktyków działalności animacyjnej. Jeszcze inaczej postrzegają ją sami, często nieświadomi odbiorcy animacyjnego procesu. Na początku mojej pracy, chciałabym przynajmniej częściowo spróbować określić dziedzinę animacji, tak, aby następnie przejść do zróżnicowanych i niedookreślonych, według mnie funkcji animatorów kultury.

Samo słowo animacja, pochodzi od łacińskiego słowa *anima* – dusza, i *animare* – ożywiać (Kopaliński, data dostępu online 2018). Można stwierdzić, że owo „ożywianie” jest swoistym słowem kluczem, wracającym nawet w wielu zaawansowanych i złożonych definicjach, przedstawiających animację społeczno-kulturalną. Odnosi się ono do pobudzania wszelkiego rodzaju procesów zachodzących w rzeczywistości. Mimo wielu kolejnych szerszych zakresowo definicji, pobudzanie i ożywianie jest swoistym spoiwem łączącym teoretyczne refleksje niemalże wszystkich badaczy partycypacyjnych ruchów.

Według Jana Żebrowskiego animacja oznacza „pobudzenie, **ożywienie** społeczności lokalnych w ich różnorodnych dziedzinach działalności” (Żebrowski 2003:17). Animacja według tego pedagoga ma za zadanie dodawać sił do działania, inicjować i inspirować uczestnictwo kulturalne, wyzwalać twórczy potencjał. Animacja powinna również sprzyjać i pogłębiać rozkwit komunikacji, i integracji społeczności lokalnej. Proces animacyjny, w refleksji Żebrowskiego jest ruchem wielokierunkowym obejmującym w swoim zakresie działalność wielowarstwową i złożoną, zawierająca w sobie ekonomiczne, społeczne, pedagogiczne, a nawet polityczne zabiegi (Żebrowski 2003:18-20).

Józef Kargul równie szeroko określa dziedzinę animacji (Kargul:2012). Jest to według niego przede wszystkim sposób, metoda działania w pracy wychowawczej, społecznej i kulturowej, polegający na inicjowaniu (a więc i ożywianiu) aktywnych zachowań zarówno jednostek jak i grup. Metodą działania służącą nie tylko aktywizowaniu, ale wydobywaniu i zaspokajaniu potrzeb danych społeczności. Zwraca on również uwagę, że animacja jest wewnętrznym działaniem zachodzącym, w każdej z jednostek biorących w niej udział. Można więc powiedzieć, że wyróżnia on oddziaływania animacyjne wewnętrzne, jak i zewnętrzne dotyczące zbiorowości. Wewnętrzne odnoszą się do pobudzania i inspirowania jednostkowego potencjału człowieka. Zewnętrzna dotyczy ożywiania wspólnej zaangażowanej działalności w obrębie grup i środowisk. (Kargul 2012:155-158).

Aby nieco uzupełnić definicje animacji chciałabym przywołać również definicję Anny Schindler, która za cel procesu animacyjnego uważa wspieranie procesu odkrywania i określania wartości (Schindler 2010:10-11). Docenia ona samo, czyste doświadczanie i doświadczenie, podczas procesu animacyjnego. Chodzi głównie odczucie takich wartości jak: współodpowiedzialność, twórczość, sprawiedliwość czy solidarność. Badaczka ta zwraca również uwagę na realizację idei „małych ojczyzn” podczas działalności animacyjnej (Schindler 2010:11-13). Idea ta opiera się na kształtowaniu zaangażowanego, odpowiedzialnego i krytycznego społeczeństwa lokalnego, doceniającego i eksplorującego własny rodzimy koloryt, tradycję i wartości, a także dbającego o rozwój, i kierunek działań we własnym środowisku. Można więc potraktować te działania, jako część emancypacyjnej edukacji obywatelskiej, która zachodzi podczas procesu animacyjnego.

Kolejna definicja, którą chciałabym przytoczyć odnosi się do bardziej praktycznego, codziennego charakteru animacji. Nie jest bowiem określona jedynie na potrzeby zainteresowanych nią badaczy, a na

potrzeby dzisiejszego społeczeństwa. Jest to definicja przedstawiająca animację, pochodząca ze Słownika Języka Polskiego (Doroszewski, data dostępu online 2018). Słownik przedstawia cztery ogólne definicje animacji. Pierwsza z obrazuje metodę wytwarzania filmów rysunkowych. Druga tworzenie ruchowych obrazów komputerowych. Trzecia przedstawia technikę uruchamiania i poruszania formami w teatrze lalkowym. Dopiero czwarta, ostatnia, w pewnym stopniu odnosi się do animacji społeczno-kulturowej, jest bowiem określona jako pobudzanie i inicjowanie jakichś działań. Definicje zobrazowane w wymienionym wyżej słowniku charakteryzują według mnie również ogólną wiedzę odnośnie animacji, jaką posiada przeciętny obywatel.

Mimo wielu badań i refleksji, animacja sama w sobie jest, więc nadal dziedziną enigmatyczną i nieokreśloną jednoznacznie. Jej istota różni się w zależności od sposobu ujmowania specyfiki przez badacza. Sam język animacji rządzi się swoimi prawami, jest zazwyczaj ogromnie zmetaforyzowany, tak bardzo że trudno na jego podstawie doprecyzować cel czy zadania animacji bądź animatora (por. np. Bobowska, 2013)¹.

Jak już wspomniałam od około 20 lat w Polsce rozwija się w profesjonalny sposób dziedzina animacji społeczno-kulturalnej. Animacja stała się jednym z kierunków studiów, przygotowuje się więc zawodnych i profesjonalny animatorów kultury, gotowych do pełnienia swojej roli. Od tego czasu odbyło się wiele konferencji, które za zadanie miały uściślenie i określenie strefy animacyjnej. Jednak mimo pogłębionych refleksji nie udało się wypracować wspólnego konsensusu pomiędzy teoretykami, a praktykami. Po tych 20 latach można wyróżnić rozbieżne poglądy dotyczące refleksji nad koncepcją animacji. Cześć badaczy uważa, że procesy animacyjne działają i rozwijają się w sposób prawidłowy i funkcjonalny. Druga część natomiast sygnalizuje, że inicjatywy i zamierzenia nie zrównały się z nadziejami, jakimi w nich pokładano. Sylwia Słowińska argumentuje, iż wpływ na to spowodowało właśnie „rozmycie się” idei animacji, mylenie jej z pokrewnymi dziedzinami oraz narzucenie jej zbyt wielu wymagań (Słowińska, 2017:276). Sama ośmieliłabym się dodać, że niepowodzenia niektórych inicjatyw animacyjnych, związane są właśnie z niedokładnym określeniem i przeciążeniem zadaniami oraz wykonywanymi rolami, samych twórców tych procesów, czyli animatorów.

Z samej istoty i założeń animacji, w pewnym sensie wynika niemożność uzgodnienia uniwersalnego zespołu funkcji czy zadań animatora. Animacja jest procesem złożonym, interakcyjnym, zmiennym i wynikającym z zastanej sytuacji społecznej i problemów danej społeczności. Dlatego też zadania animatora zmieniają się razem z sytuacją i działaniem animacyjnym. Jednak dla badaczy i praktyków animacji ważne i istotne jest wyróżnienie kilku (lub może bardziej kilkudziesięciu funkcji), które powinni spełniać animatorzy. Na potrzeby tej pracy pozwoliłam sobie wyróżnić kilka typologii prezentujących zadania animacji i animatorów.

Funkcje i zadania animatorów społeczno-kulturalnych

Początkowo chciałabym przywołać podział funkcji animacyjnych zobrazowany przez francuskiego badacza Pierra Besnarda. Korzenie oraz źródło animacji kultury wyrosło na podłożu przemian gospodarczych i buntów społeczności we Francji, dlatego też jest to według mnie podstawowa, wyjściowa i bazowa typologia, od której powinno się rozpocząć przegląd animacyjnych funkcji. Besnard twierdzi, że animacja

1 Jeden z nazwanych podtytułów idealnie obrazuje metaforyzację języka animacji. Tytuł brzmi: „Czy animator jest uczniem czarnoksiężnika?”

implikuje za sobą główne procesy, które determinują również podział funkcji animacji i animatora. Wyróżnia on:

198

- proces odkrywania, określony przez badaczy mianem funkcję terapeutycznej, w ramach której animacja staje się procesem wykreowania takich warunków, aby grupa ale i każda jednostka z danej grupy była w stanie ujawnić swoje problemy, pragnienia i wątpliwości. Można więc wnioskować, że animator przyjmuje tu niejako rolę terapeuty, gotowego stwarzać warunki do wzajemnego zaufania i otwarcia. Musi również być przygotowany na wysłuchanie, wyciągnięcie wniosków i przeprowadzenia działań, rozumianych niekiedy jako swoista terapia grupowa, bądź indywidualna odbywająca się w danej społeczności;
- proces tworzenia związków, przyrównany przez mnie na podstawie jego założeń do funkcji integracyjnej. Zakłada on bowiem po pierwsze, potrzebę wytworzenia związków i kontaktów pomiędzy uczestnikami procesu animacyjnego. Po drugie implikuje relację pomiędzy uczestnikami, a ogólnie rozumianą kulturą symboliczną i odbieranymi przez nich dziełami kultury i sztuki – co stanowi, więc również funkcję odtwórczą/współtwórczą;
- proces twórczości (kreatywności), czyli funkcja twórcza, która zakłada ekspresję inicjatyw, działań twórczych i ogólnie rozumianej działalności wśród uczestników procesu;
- produkcja i reprodukcja dziedzictwa i dokonań społeczno-kulturalnych, przy ciągłym rozwoju działalności, ale i obiektywnej krytyki, określona funkcją regulatora wymiany kulturowej i społecznej (Besnard, 1978: 53 cyt.za: Żebrowski 2003: 17-18)

Można więc przyjąć, że Besnard wyróżnia cztery główne funkcje, które winni spełniać animatorzy kultury. Taka ilość zadań jest łatwa do przyswojenia i przełożenia na działalność animacyjną, szczególnie że są to działania, które według Besnarda implikuje niejako proces animacyjny, dlatego trudno je podważyć czy odrzucić. Taka ilość zadań wyrastała jednak z samego podłoża i początków animacji społeczno-kulturalnej we Francji. Na przełomie lat działalność animacyjna ulegała wielu przeobrażeniom, wynikającym ze zmian społecznych, ale i położenia geograficznego. Należy nadmienić, że potrzeby animacyjne wynikają, bowiem również z mentalności i charakteru danego społeczeństwa, są, więc inaczej przedstawiane i realizowane w różnych państwach (por. Jedlewska 2001).

Interesującą typologią posłużył się holenderski badacz, G.van Enckevort, który wyróżnił cztery główne koncepcje animacyjne, charakterystyczne dla poszczególnych krajów europejskich. Schematy te w sposób jasny i obrazowy kreują również funkcje działalności animacyjnej:

- koncepcja wspólnotowa, w której działalność animacyjna jest sposobem i metodą budowania wspólnoty, włączania do niej nowych jednostek oraz przeciwdziałania społecznej izolacji i wykluczeniu. Schemat ten charakterystyczny jest dla krajów, takich jak Grecja, Hiszpania czy Cypr;
- koncepcja partycypacyjna, animacja sprzyja oraz kreuje współpracę pomiędzy ludźmi. Nadaje również wysoki status miejscom, w których jest inicjowana i rozwijana. Przykładem na występowanie tego schematu jest według Enckevorta chociażby Polska;
- koncepcja emancypacyjna, animacja jest tutaj środkiem walki o prawa człowieka, obywatela. Jest również sposobem pokonywania ograniczeń społeczno-ekonomicznych, kreujących nieustanną marginalizację elit w stosunku do innych grup społecznych. Ten typ działań charakterystyczny jest głównie dla Francji, bowiem z takich działań wyrosła sama inicjatywa anima-

cyjna. Dobrymi przykładami na zastosowanie tego schematu są również Wielka Brytania, czy Norwegia;

- koncepcja instrumentalna, w której proces animacyjny wykorzystany jest, jako instrument i środek w dochodzeniu do władzy, umożliwiając jednocześnie ukształtowanie demokracji kulturalnej. Ten typ działań charakterystyczny jest dla Szwecji i Szwajcarii (cyt.za: Jedlewska, 2001: 89-91).

Proces animacyjny, mimo kilku głównych założeń wyrosłych z istoty i źródeł animacji, rządzi się swoimi prawami, w zależności między innymi od kraju, w jakim zachodzi. Wpływ na to ma osobowość, natura i skłonności danego społeczeństwa, a także sytuacja społeczno-gospodarcza, ale również ustrój polityczny oraz historia kraju.

Jan Żebrowski, jako jeden z pierwszych polskich badaczy, usiłował przenieść działalność animacyjną na podłoże rodzimej rzeczywistości. Na tej podstawie wyróżnił on następujące ogólne funkcje animacyjne:

- adaptacyjną, opierającą się na przystosowaniu społeczności oraz jednostek do zmian natury kulturowej, ekonomicznej i społecznej;
- informacyjną, która zakłada zapewnienie uczestnikom uzupełnienia wiadomości, które są wymagane do utrzymania sprawności komunikacyjnej, a co za tym idzie także kompetencji społecznych;
- integracyjną, czyli współpracę i współdziałanie z grupą, środowiskiem społecznym, a także kulturą;
- partycypacyjną, odnoszącą się do uczestnictwa w życiu społecznym, oraz czynnego udziału i zaangażowania w życie środowiska lokalnego (Żebrowski 1987:11).

Iwona Morawska i Małgorzata Latoch-Zielińska podjęły się próby skoncentrowania i wyszczególnienia, na podstawie niektórych dotychczasowych publikacji, kilkunastu funkcji dzisiejszych animatorów społeczno kulturalnych. Do zadań tych należało:

- diagnozowanie lokalnych, społeczno-kulturowych i środowiskowych potrzeb i oczekiwań – określane w języku animacyjnym funkcją diagnostyczną, dotycząca poznania potrzeb i problemów danej społeczności. Co łączy się dodatkowo z funkcją planistyczną, opierającą się na oczekiwaniach i wyobrażeniach społeczności, dotyczących jej zamierzonego, preferowanego, ale nieosiągniętego jeszcze obrazu. Funkcja planistyczna ma na celu przede wszystkim próbę wdrożenia, przez animatora, w ścisłej współpracy z grupą, danej wizji w środowiskową rzeczywistość;
- kształtowanie narodowej i lokalnej świadomości, określone funkcją patriotyczną;
- motywowanie do samoedukacji i samorozwoju, realizujące funkcję motywacyjną i edukacyjną;
- generowanie więzi międzyludzkich i wspólnotowych, spełniające funkcję integracyjną;
- kreowanie i ubogacanie tożsamości i dziedzictwa kulturowego, kreujące funkcję kulturotwórczą;
- inicjowanie rozwoju twórczych zdolności i umiejętności, kreacyjnych w różnych formach ekspresji, będące funkcją twórczą;
- wprowadzanie do życia w informacyjnym i demokratycznym społeczeństwie, nazwane funkcją adaptacyjną i obywatelską (którą właściwie można by usiłować połączyć z funkcją narodową);
- kreowanie świadomości ekologicznej, realizujące funkcję ekologiczną;

- budowanie dialogu nowoczesności z tradycją, zobrazowane, jako funkcja komunikacyjna,;
- przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, czyli funkcja społeczna, integracyjna;
- wykształcanie kompetencji medialnych i komunikacyjnych, mające na celu zapewnienie funkcji edukacyjnej, ale i komunikacyjnej;
- wprowadzanie w życie w społeczeństwie wielokulturowym, wyrażającej się w funkcji adaptacyjnej, kulturowej (Morawska, Latoch-Zielińska, 2010:14-15).

Paweł Jordan i Bohdan Skrzypczak uważają, że do głównych celów działalności animatorów należy umożliwienie (ale nie nakazanie czy przymuszenie) zmiany wzorów kulturowych. Istotą takiego podejścia jest zainspirowanie do ewentualnej zmiany sposobu uczestnictwa w kulturze, od biernego, niezaangażowanego, a tym samym nieprzynoszącego korzyści, na aktywność wielostronną, zaangażowaną, a co za tym idzie edukacyjną i twórczą (por. np. Jankowski 2003: 99-124). Oprócz tego przywołani badacze wyróżniają szczegółowe zadania animatorów, z których przywołam głównie te uzupełniające, bądź pogłębiające wyżej wymienione funkcje:

- nakreślenie profilu społeczności, poprzez poznanie mieszkańców, historii miejsc oraz problemów środowiskowych, co nawiązuje do wymienionej wyżej funkcji diagnostycznej;
- inicjowanie procesu podejmowania wspólnych decyzji, poprzez określenie istoty problemu oraz wspólnego celu, co łączy się z funkcją planistyczną;
- pracowanie w oparciu o dynamikę grupy, co bazuje na ciągle zmieniającej się sytuacji animacyjnej i może zostać określone mianem funkcji, mającej za zadanie nieustanną gotowość do zmian, jest więc niejako funkcją adaptacyjną (odnosząca się jednak bardziej w tym przypadku do animatora, niż do grupy animacyjnej);
- wyrównywanie szans, które porównać można do społecznej funkcji przeciwdziałania marginalizacji;
- ocenianie, czyli funkcja prognostyczna, opierająca się na stałej ewaluacji, która ma za zadanie kontrolowanie zachodzącego i założonego procesu animacyjnego (Jordan, Skrzypczak 2003:3-5).

Aby przynajmniej spróbować dookreślić mnogość i zróżnicowanie zdań, które w teorii winni realizować animatorzy kultury, chciałabym przytoczyć również zadania określone w artykule autorstwa Małgorzaty Czarneckiej, Elżbiety Gruca-Bielendy i Piotra Piątka, którzy w ramach projektu EQUAL „Partnerstwo na Rzecz Aktywizacji Zawodowej ANIMATOR” określili profil zawodowy animatora. Wymienili oni głównie funkcje, które porównałabym do przywołanych wcześniej zadań diagnostycznych i planistycznych, pojawiających się w przywołanych wyżej typologiach. Ponadto autorzy tego profilu odwołali się również do kompetencji doradczycy – trenerskich animatorów, wymieniając zasób zadań, które określić można mianem funkcji doradczej i trenersko-mentorskiej, objawiającej się w takich działaniach jak:

- stymulowanie rozwoju zawodowego beneficjentów, oraz przygotowywanie ich do aktywnego wejścia na rynek pracy;
- dostarczanie informacji odnośnie możliwego zatrudnienia i samozatrudnienia;
- monitoring podejmowanych przez beneficjentów działań (Czarnecka, Gruca-Bielenda, Piątek 2005:18-25).

Oprócz tego istotną współcześnie funkcją animatorów społeczno-kulturalnych jest wymieniana, głównie przez praktyków, czyli czynnych animatorów, kwestia dzielności menagerskiej. W skrupulatny sposób opisuje to Katarzyna Burakowska, zwracając szczególną uwagę na tak ważny aspekt pracy anima-

tora, jakim są we współczesnym świecie zdolności organizatorsko-menagerskie, które wiążą się między innymi ze zdobywaniem funduszy na projekty, oraz zagwarantowaniem szeroko rozumianego wsparcia pieniężnego i materialnego (Burakowska 2003: 255-258). Dotychczas tego typu zdolności, szczególnie przez teoretyków, były pomijane. Animacja przez długi czas wiązała się głównie z misyjnością, posłannictwem, niemalże świętością tegoż zawodu. Tym sposobem kwestie finansowe bywały całkowicie pomijane. Niemniej jednak dzisiejsza rzeczywistość rządzi się swoimi prawami i dłuższe usiłowanie ominięci tego tematu, skutkuje wieloma niepodjętymi procesami animacyjnymi, które z powodów finansowo-materialnych, były niejako eliminowane i pozbawiane szans już na starcie.

Na podstawie przytoczonych przeze mnie typologii można wyróżnić ponad 30 zadań animacyjnych. Lista zadań animacyjnych nie jest oczywiście zakończona. Jest to jedynie część działań możliwych do spełnienia. Ilość funkcji animacyjnych rośnie bowiem wprost proporcjonalnie do opracowań teoretycznych kolejnych autorów zajmujących się szeroko określoną animacją. Coraz większy zakres zadań, a tym samym coraz większy zakres ról zawodowych, jakie musi spełniać animator, niesie ze sobą wiele konsekwencji. W pewnym sensie zatracą się sama istota działań animacyjnych. Bowiem zawód animatora staje się zawodem wyjątkowo silnie interdyscyplinarnym. A co za tym idzie animatorzy zaczynają realizować wiele ról zawodowych, które badacze określają mianem około animacyjnych. Tym sposobem niejednokrotnie nie realizują procesu animacyjnego skupiając się na silnie absorbujących zadaniach czysto organizacyjnych, czy terapeutycznych, do których właściwie, zazwyczaj nie mają odpowiednich uprawnień.

Niektórzy badacze twierdzą, że animacja nie spełniła nadziei, które były w niej pokładane. Powodem takiego stanu rzeczy jest między innymi upłynnienie się granicy pomiędzy animacją, a innymi dziedzinami wiedzy i kultury. Razem z zamazaniem granicy animacji, nastąpiło również zamazanie się zadań czysto animacyjnych. Animatorzy, z jednej strony ze względu na charakter procesu animacyjnego, a z drugiej strony ze względu na realizację, w ramach swojego zawodu wielu funkcji około animacyjnych, zaczęli pełnić wiele dodatkowych i pobocznych ról zawodowych, w ramach których ich własne działania animacyjne są niejasne, nieokreślone i bardzo szeroko rozumiane i realizowane.

Podsumowując, lista wymienionych przeze mnie funkcji jest bardzo różnorodna. Niektóre z zadań można byłoby właściwie określić mianem jednej (szerzej rozumianej) funkcji, niwelując tym samym przynajmniej częściowo niekończący się spis zadań animacyjnych. Jednak teoretyczno-praktyczne refleksje zamiast redukować, dostarczają coraz więcej, dodatkowych funkcji i ich definicji. Dzisiaj na zestawieniu działań animatora znajdują się zadania związane z realizowaniem między innymi roli instruktora, terapeuty, doradcy, trenera, ale również nauczyciela, menagera czy dyrektora. Spektrum możliwości zadań animacyjnych obejmuje funkcje charakterystyczne dla wielu osobnych i odmiennych od animacyjnych ról zawodowych. Trudno natomiast jest określić główne zadania wynikające z istoty animacji i wpisujące się całościowo tylko w jej proces. Zakres profesji animatora w dzisiejszych czasach obejmuje więc przynajmniej kilka osobnych specjalności zawodowych. Zazwyczaj, animatorzy w ramach swojej pracy, realizują zadania, której wykonywać powinien ktoś inny. Jednak charakter tej pracy, oraz bardzo często osobowość animatora gwarantują podjęcie przez niego dodatkowych zadań, nawet dotyczących innych profesji. Problematyczne mogą być natomiast, w takim przypadku niewystarczające kompetencje, które nie za każdym razem są sprawdzane.

Tak długa lista funkcji działań animacyjnych wiąże się również z niedostatecznym dialogiem pomiędzy teoretykami, a praktykami animacji, którzy powielają i mnożą refleksje nie sprawdzając ich wcześniej w teorii, bądź praktyce. Najmniej uprzywilejowany jest w tym wszystkim czynny animator, który właściwie z tego powodu, nie ma jasno określonych zadań zawodowych. W dodatku nie ma zaznaczonego

nawet zakresu procesu animacyjnego, który ze względu na coraz szersze rozumienie animacji, ale i kultury, obejmuje właściwie całokształt zjawisk zachodzących w rzeczywistości społeczno-gospodarczo-politycznej – co jest stosunkowo szeroko zakreśloną kategorią.

Bibliografia

- Besnard, Pierre (1878) „L'animation socioculturelle”. [W:] *Éducation permanente et animation socioculturelle. Traité des Sciences Pédagogiques*. Vol.8, Paris.
- Bobowska, Ewa (2013) „Animacja jako teoria normatywna oraz teoria zmiany społecznej”. [W:] Dariusz Kulinowski, Urszula Lenartowicz (red) *Animacja kultury. Współczesne dyskursy teorii i praktyki*, Lublin: Makmed.
- Burakowska, Katarzyna (2003) „O animacji kulturalnej i animatorach. Refleksje praktyka (głos w dyskusji)”. [W:] Jan Zebrowski (red) *Animacja kulturalna i społeczno-wychowawcza*, Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Naukowe.
- Jankowski, Dzierżymir (2003) „Animacja społeczno-kulturalna jako nurt i metoda aktywizacji kulturalnej”. [W:] *Podstawy edukacji dorosłych. Zarys problematyki*, Dzierżymir Jankowski, Kazimierz Przyszczypkowski, Józef Skrzypczak, Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza
- Jedlewska, Barbara (2001) „Animatorzy kultury wobec wyzwań edukacyjnych”. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Kargul, Józef (2012) „Upowszechnianie, animacja, komercjalizacja kultury” Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Morawska, Iwona, Latoch-Zielińska, Małgorzata (2010) „Animacja kulturalna kluczem do uczestnictwa w kulturze”. [W:] Małgorzata Latoch-Zielińska (red) *Animacja działań kulturalnych – wyzwanie współczesności*. Warszawa: Wydawnictwo Fundacji „Muzyka jest dla wszystkich”.
- Schindler, Anna (2010) „O istocie animacji”. [W:] Krystyna Hrycyk (red) *Animacja społeczno-kulturalna wobec przemian cywilizacyjnych*, Wrocław: Silesia.
- Żebrowski, Jan (2003) „Współczesny wymiar animacji społeczno-wychowawczej i kulturalnej”. [W:] Jan Żebrowski (red) *Animacja kulturalna i społeczno-wychowawcza*. Gdańsk: Gdańskie Towarzystwo Naukowe.
- Żebrowski, Jan (1897) *Zawód i osobowość animatorów kultury w świetle nowych koncepcji wychowania zintegrowanego*. Gdańsk: Wydawnictwo Wojewódzki Ośrodek Kultury.
- Źródła internetowe:
- Czarnecka, Małgorzata, Elżbieta Gruca-Bielenda, Piotr Piątek (2005) Profil *Animatora*, Opracowany przez Stowarzyszenia B4 w Rzeszowie w ramach projektu EQUAL „Partnerstwo na Rzecz Aktywizacji Zawodowej ANIMATOR”, Rzeszów: http://www.equal.org.pl/download/produktAttachments/org6490utwor_10._profil_animatora.pdf. [10 września 2018 r.].
- Jordan, Paweł, Skrzypczak Bohdan, (2003) „Kim jest Animator społeczny? Materiały Szkoły Animatorów Społecznych” http://www.ipsir.uw.edu.pl/UserFiles/File/Katedra_Socjologii_Norm/TEKSTY/Pawe%20Jordan%20i%20Bohdan%20Skrzypczak%20-%20Kim%20jest%20animator%20spoeczny.pdf [10 września 2018 r.
- Kopaliński, Władysław *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych online*, <http://www.slownik-online.pl/cgi-bin/search/?charset=utf-8&words=animacja&Submit=Szukaj> [10 września 2018]
- Lisiewicz, Izabela (2013) „Systematyzacja teoretycznych ujęć animacji społecznej”. [W:] *Debiuty Naukowe V*, <https://repozytorium.ukw.edu.pl/handle/item/934> [10 września 2018r.]
- Słownik języka polskiego* – wersja online. Witold Doroszewski (red.), <https://sjp.pwn.pl/> [10 września 2018 r.]